

ТУРЦИЯ

ВЪСТНИКЪ ЗА ИНТЕРЕСИТА НА БЪЛГАРСКИЯТЪ НАРОДЪ.

ТУРЦИЯ издъзва сега себота на голѣмъ листъ, и сѣки вторникъ на малкъ. Годишната цѣна за въ имперіята, по царската поща, е 4 бѣли меджидѣта вънъ отъ имперіята, 5. Спомоществованіята трѣбува да сѣ годишни и прѣдплатени. Приемата за редакціята са надписувать до Г. Н. Геповича, редактора и издателя на вѣстника. Външнѣти настоятели отговарять за вѣстника. Подписката за спомоществованіята става въ Циградъ-Бейогулу, Асмаж-Меджидъ № 23.

УСТАВНОТО НАЧЕРТАНИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ЕКСАРХІЯ.

III.

Ний нѣма какво да кажимъ за правата които уставното начертаніе заварѣва за смѣсенниятъ сѣвѣтъ при Царското Правителство.

Понеже този смѣсенъ сѣвѣтъ са е занималъ съ изработеніето на туй начертаніе и са е припозналъ отъ дѣто трѣбува като законенъ прѣдставитель на Българската Ексархія, несвѣстно бы было да му откажемъ правото да бѣде посрѣдникъ между правителството и общіятъ съборъ за избираніето на Ексарха.

Ний не одобряваме по малко начинъ на кореспонденцији които ще са държи при сѣко избираніе на Ексарха, каквото и да казва Македонія, защото този начинъ на избираніе ни са вижда да прѣдставлява най добри здравни въ отбора на достойното лице. Нъ ако нашиятъ народъ не познава още отъ таквись работи, той трѣбува да ги научи.

Също гѣй, ний одобряваме още регулата споредъ която засѣданіята на общіятъ съборъ ще са отварять непрѣменно съ колкото прѣдставители сѣ дошле ако и да знаимъ че въ единъ уставъ или законъ сичко неможи да са испълне точно.

Нъ ний не одобряваме миѣніето на комисарити върху туй дѣто казвхтъ че общіятъ съборъ трѣбува да пристѣпва съ тайно гласоподаніе за да избере едно отъ трити лица избрани за ексархійскіятъ чинъ отъ прѣдставителити.

При дѣлното умствено развитіе на народа, ний мыслимъ че този начинъ на избираніе на Ексарха ще бѣде изворъ на голѣми распри.

Ний сми на миѣніе, и ний вѣрваме че туй миѣніе е най правото, че за да са махне единъ такъвзи изворъ на прѣспри, по добро бы было щото да са хвърля жребіе за тѣзи три лица и което име излѣзе отъ тѣхъ да са прогласява за Ексархъ като законно избранъ.

Понеже тѣзи три лица ще бѣдхтъ най напрѣдъ подобрени отъ царското правителство като кандидати върху ексархійскіятъ прѣстолъ, ний не виждаме за какво ще имаме да са бонмъ отъ този начинъ на избираніе когато той ще ни дава тишина и сѣгласіето отъ които ще имаме толкось пужда.

Нъ има и друго. Уставното начертаніе не казва нищо върху този въпросъ дѣто Ексарха да са опрѣдѣля до животъ на ексархійскіятъ прѣстолъ или да са промѣня періодически на сѣки петъ години.

Ний жалимъ панстина дѣто тѣзи разлика на миѣніе, която извика толкось распри въ комисіята, да не са е заблѣзала въ уставното начертаніе, защото тя можеше

доста силно да освѣтли народа върху сѣщната на работити.

Нѣкои лица даже прибѣрзахъ да изложхтъ причинити които ги кархтъ да поддържхтъ миѣніето споредъ което Ексарха трѣбува да бѣде до животъ като са показвхтъ най искрени доброжелатели на народа. Нъ тѣзи лица крихтъ голѣми интереси въ туй миѣніе, и за туй малко трѣбува да ги вѣрваме. Ще кажемъ тутакси защо.

Други лица изявиха миѣніето че Ексарха трѣбува да са промѣня періодически на сѣки петъ години като дадохъ резонити за туй тѣхно убѣжденіе. Миѣніето на тѣзи послѣднѣти ни са вижда да отговаря сѣвършено на добрѣ разбранити интереси на народа както ще докажимъ ний по на долу.

Първити поддържхтъ че Ексарха като ще бѣде подъ чукхтъ и наковалията на Синода и на ексархійскіятъ сѣвѣтъ, слѣдува отъ тука че той трѣбува да са опрѣдѣля до животъ; като не ще може да прави нищо, сѣвършено нищо, безъ сѣгласіето на Синода и на ексархійскіятъ сѣвѣтъ, партизанити на пожизненостъта казватъ че нѣма никаква потрѣба щото да са опрѣдѣля срогъ на Ексарха въ службата му.

Вторити поддържхтъ туй миѣніе че пожеже синодалнити членове и тѣзи на ексархійскіятъ сѣвѣтъ ще са промѣнятъ въ едно урѣчено врѣме, също тѣй и Ексарха трѣбува да са промѣня періодически, защото инакъ той можн да злоупотрѣблява съ ексаршеската си власть, най-много когато ще има при себѣ си нови лица.

Ний не одобряваме миѣніето на първити, първо защото не вѣрваме щото споредъ горіятъ начинъ на избираніе, избраното лице за Ексархъ да отговори дѣсь напжлно на ожиданіето на народа, и сетнѣ че ще бѣде постоянно въ убѣжденіята си. Исторіята и философіята сѣ въ очевидно противорѣчіе съ туй начало.

Ний сми прочее на миѣніето на тѣзи послѣднѣти. Ний искаме щото Ексарха да са промѣня періодически на сѣки петъ години. Ако управлява добрѣ, кой може да откаже че народа не ще го избере пакъ за такъвзи. Народити оцѣнявхтъ по добрѣ доброто отъ частивти хора.

Нъ не е това сичкото. Ако въ първіятъ случай, Ексарха са опрѣдѣля за такъвзи до животъ, мжнпо, твърдѣ мжнпо ще бѣде да са хвърля долу, най много когато знаимъ болко ний Българити сми студени още въмъ общити си работи. Въ тѣзи условія ний ще видимъ Ексархіята ни да стане едно оржіе за печалба въ рѣхѣтъ на чербаджити. Народа ще тѣгле какъ капинъ!

Нъ съ вторіятъ случай не ще бѣде се тѣй. Когато Ексарха ще има едно урѣчено врѣме въ ексархуваніето си, той ще управлява ще-неще мждро. И какъ не ще

управлява той мждро когато ще знае че ако управлява злѣ не ще са проважда въ никоя епархія. Нъ има още една друга сгода по значителна дѣто Ексарха да са промѣня періодически: Народа ще бѣде въ теченіето на работити, и когато доле врѣмето за избираніето на новъ Ексархъ, той ще даде гласхтъ си, съ познаніе на работата, на най достойното лице, когато ако Ексарха бѣде пожизненъ нѣ само той ще изгуби този интересъ въ работити, нъ още и рѣдко ще са намѣрхтъ хора които да са наматъ за да го хвърлятъ долу, ако управлява лошо.

ВЪРХУ ВОЙНАТА.

Отъ дѣ или войната? Какъ са е увѣлята въ пашити нѣрави? Въпроси тѣй нерѣшимми както тѣзи страшна задача: Отъ дѣ или човѣкхтъ? Какъ е дошелъ той?

Нѣкои философи мыслихтъ ушь че войната е едно божественно дѣло, единъ законъ на вселенната; че революціити които ставхтъ една слѣдъ друга въ подмѣсечіятъ свѣтъ отговорхтъ на тѣзи на земета чрезъ опорничеството на племената, че доброто и злото като сѣ сѣкоги въ борба, трѣбува да са заключи отъ това че войната е условіето нъ хората.

Нъ слѣдъ философити и теософити идхтъ филантропити които казватъ че войната е едно убійство; че тя нѣма реджонъ за сѣществованіе; че човѣкхтъ е роденъ за да живѣе и нѣ да са разсипва; че найсетнѣ, тя са осжжа и отъ сѣка тварь и отъ законити на цивилизаціята.

Да, войната е единъ голѣмъ бычь: отдавна врѣме народити знахтъ това. Нъ също тѣй доказано е че отъ четридесать вѣка най малко, въ качителніятъ си ходъ къмъ цивилизаціята, човѣцината не е небрѣжила такоже усѣвършенствуваніето на разрушителнити си оръжія. Ако нѣмаме вече стрѣлохвърлхтъ и балистхтъ (метална машина), напротивъ ний имаме твърдѣ хубави бакжрени топчета, лесни за прѣнасеніе и за търкаленіе, твърдѣ чистички, твърдѣ лѣскави, които, изрядно, хвърлятъ до 4.000 метра: едно отъ тѣзи куфи гюлета е другояче страшно отъ най тѣжкити камъци хвърлени отъ стрѣлохвърлхтъ! Едно гюле причинява повече упостошенія въ една стѣна отъ колкото правеше едно врѣме единъ тѣжкѣ таранъ. Най сетнѣ, ако непогрѣшимата карабина замѣсти лѣкхтъ който не бѣше, цивилизаціята, предъ туй сѣтояніе на работити, са намира да е, при сичкити хубави теоріи на филантропити, въ пжлно несѣгласіе съ практиката.

Ще кажемъ ли съ това че напрѣдхтъ който са е появилъ въ науката на войната, не е сторилъ друго освѣнъ да я направи повече смъртоносна? Нъ, той я е направилъ по пѣргава. Сегашната война

замѣсти убійствата на вѣтхити. Оръжіята на старити са осѣщахъ отъ нѣралити имъ, нашити са осѣщатъ и отъ цивилизаціята ни и законити ни. Тѣ докачатъ, ако това можи да са кажи, чрезъ бързото си изпълненіе, злото което сж осждени да направятъ: съ една рѣчь, войната са е учовѣчила.

Човѣщината не ще види вече тѣзи страшни бытки въ конто, слѣдъ бытката, разкъравеніятъ побѣденъ украсяваше каруцата на побѣдителятъ; тя не ще настрѣхнува вече отъ приказкити натѣзи страшни и борби въ конто, прѣзъ дѣйствието, са хвърляхъ върху мостѣтъ на галерити гърнета които като са струшваха, оставахъ да избѣгватъ бѣсни усойничити конто бѣхъ затворили въ тѣхъ и конто са уиваха, като свиреха, около голити крака на мариларити.

Напротивъ, човѣщината ще потвърди този неизмѣримъ успѣхъ на доброто въ злото. Ако цивилизаціята не е могла да унищожи войната, милосрдіето, божественна добрина, ще умали този бичъ отъ който са оплакува сѣка тварь и който, безъ да знае сѣка тварь, привлича; защото мирѣтъ лѣжи въ тишината, а човѣшкото сърце е тѣй направено: нему трѣбуватъ бурни.

Нѣкои издадохъ тѣзи идея че войната убивала сѣки напрѣдѣкъ! Най голѣмиятъ напрѣдѣкъ, кой е той? Цивилизаціята. А, ако настоящето разгѣда миналото, то види сѣкоги въ нея противна мисль! че нѣравити сж са умѣгчили чрезъ войната!

Сѣки вижда твърдѣ добрѣ че филантропити, пріатели на човѣщината по естество, протестирватъ противъ войната, и въобщо, противъ сѣка система за развала. Нъ на що отведохъ хубавити теоріи конто са учихъ толкосъ врѣме, анатемата която са хвърля въ нашити дни срѣщу едно зло на което началото и причинити са виждатъ да отбѣгватъ отъ разборѣтъ? Наистина войната да ли е едно усамотено дѣло, една частъ, едно цѣло, което да можи да са подложни на испитѣтъ? Едно непосредствено начало или едно дѣятелно начало? То е ще по-добрѣ едно страдателно начало върху което дѣйствуватъ сичкити други. И този който казва че войната е была въ природата казълъ е една справедлива и дълбока идея; идея толкосъ справедлива щото тя са опира на изученіето на сѣщата природа.

Въ Индія и въ Америка, съществува една разрушителна буболечка, нъ която живѣе въ общество; едно общество съставено отъ мъжки и женски, което са управлява белки и политически, защото забѣлѣзвами у тѣхъ даже и сѣдлати, — въ състояніе на червейчета, наистина — натоварени да покровителствуватъ работничити. Е добрѣ! термитата, понеже таквось е името ѝ, става на сѣкадѣ страшна като пояжда постоянно дървото, мобилити и дори и на къщата която пада найсетнѣ подъ непрѣстаннити усилія на тѣзи буболечка. Това иди да потвърди тѣзи мисль на Монтескио: Сѣко особно общество осѣща силата си; нѣщо което произвежа едно военно състояніе отъ народъ на народъ. Частнити хора въ сѣко общество захващатъ да осѣщатъ силата си; тѣ са мъчатъ да обрнатъ въ ползата си главнити сгоди на туй общество; нѣщо което прави по между имъ едно военно състояніе.

Ако разсждахми върху естеството на причинити, прѣди да са уловимъ за естеството на дѣлата, теоріити толкосъ легкоумно исказани, бяхъ са освободили чувствително отъ хоризонити на софизмѣтъ. Да сждимъ една работа безъ да търсимъ началото ѝ, ще рѣче да искаме да сждимъ безъ да слушами. А филантропіята, каквато хубава и да бжде, са отдалечява почти сѣкоги отъ испитѣтъ. Нѣйното добросърдечіе можи да забѣлѣжи злото, нъ въ право сми да ѝ искаме лѣкѣтъ.

Че войната има за причина завоеваніето или обузданіето, съществува сѣкоги въпросѣтъ на силата срѣщу една друга сила. Като са прѣнесемъ въ най далечнити вѣкове, нѣй виждами само войната. Народити са виждатъ да сж черпили въ туй минало едно прославненіе за лѣтописити си и едно довѣріе въ храбростѣта си. Тогасъ трѣбуваше да са тури войната между наукити. Отъ този часъ, сѣки разумъ понесе своя камакъ на зданіето: пѣтятъ бѣе дълѣгъ, работата трудна.

Войната е повече отъ една наука: тя е едно ученіе за хората и за народити; тя има своити закони, сплѣтници, и, както планетити, тя има негли и своята миссия.

ЧЕРНОТО СЪСЛОВІЕ.

I.

Прѣди мѣсець и половина излѣзе на святъ многожизлаеміятъ уставъ за Църковното устройство на Българската Епаршія. Нѣй нѣмами намѣреніе да критикувами този уставъ, понеже други лица по длѣжни отъ насъ са заѣхъ да опровергаватъ незаконнити му постановленія. Нашето намѣреніе е само да са занимаемъ съ черното съсловіе сирѣчь съ калугерството, на което толкова значеніе смѣсенната Българска комисія дава, и го полага на чело за нашето народно образование. Да! земами това право да пишми, защото сега е врѣмето да са пише, когато нашити народни повѣрени отъ всякадѣ изъ нашето отечество ще са събѣржатъ въ края на тоя мѣсець, за да разискуватъ върху устройството на нашето бждѣще черковно управление, въ което ще е намѣсяно и управленіето на нашето образование, както уставѣтъ изработянъ отъ смѣсенната комисія го приготвюва.

Наистина че на сѣко дѣло началото е най важното, и че сѣко нѣщо, колкото и да е добро, то се гложди въ началото; тѣй и нашити мѣвнія, не са съмиѣвами че ще прѣчатъ на нѣкои, нъ нѣй ще ги изложимъ и ще ги оставимъ на публиката да ги сжди и да избѣре което е потребно и ползно за народа него да прѣме, не е врѣме вече да са оставя врѣмето да поправа дѣлата, че веднѣжъ като са потвърди отъ народнити повѣрени уставѣтъ за народната епаршія, мъчно, иживително е послѣ да са поправа неговото устройство, че ще породѣ едно непрѣривно преніе между насъ, което ще има много лоши слѣдствія.

Непреривнити народни трудове за придобиваніето на народната наша черковна свобода са придобиха чрезъ фирмана. Царското правителство като узна че това наше стремленіе е хемъ всенародно хемъ праведно, то испълни своята длжностъ съ отстъпаніето на фирмана. Нѣй това праведно наше притезаніе акого придобихме не го придобих-

ми за да си подложимъ изново подъ властѣта на хора, конто толко емплоствиво ни злоупотрѣбляваха отъ единъ вѣкъ насамъ, и конто съ сѣки начинъ са стараятъ пакъ да ни злоупотрѣбятъ, щомъ имъ прилѣгне. Това като казваме да не помисли нѣкой че нѣй ще прогонимъ думата Епаршія, отъ колкото началото по което тя клони да си постави за основа на своето управление, начало, което не е друго, освѣнъ втора патриаршія съ измѣненіе на титлата, тѣй щото народѣтъ да зависѣ отъ духовенството, а не духовенството отъ народа.

Нъ прѣди да кажимъ какъвъ е и кой е и кой е источникѣтъ на това начало, и въ какво отношеніе са е то вмѣкнало въ народити, нека ни са позволѣ въ кратѣцѣ да характериса ми по напредъ мѣрскіятъ и фамилярненъ животъ и неговити природни наклонности, съ този на духовнити, и слѣдствіята на тѣхнитѣ стремленія.

II.

Сѣкому е познато, че сѣки мѣрянинъ задоменъ човѣкъ е и членъ отъ социалніятъ общи животъ на мѣрянити, и че е глава на едно семейство. Той като е окръженъ съ наслажденіето на тѣзи за него драги и велики сжщества, съврѣменно е окръженъ и съ попеченіето на тѣхната сждба, за която като са старае въ живота си, мисли и какъ да остави доброто ѝ слѣдствіе послѣ своята смъртъ. Тія неговити природни фамилярни наклонности му налагатъ естественна длжностъ да мисли че и другити конто са намиратъ като него сж подъ сжщото положеніе; тѣй щото единити и сжщити тія фамилярни отношенія, не може да иматъ освѣнъ едно и сжщо слѣдствіе: както той е пжленъ отъ милости и мисли за тѣхното благоденствіе, тѣй заключаваче сж и другити конто му подобаватъ. Това състояніе на работити е докарало хората щото да са породѣ между тѣхъ една обща и взаимна симпатія, отъ положеніето на която е пристекълъ социалніятъ животъ, който не е закѣснялъ по необходимости да устрои нарѣдби, конто стремятъ да исплнятъ общото желаніе което е благополучіето и благоденствіето на всички. И тѣй сж са съставили и произвели общества конто да бдятъ на тѣта това. Слѣдователно, както единъ баца има честно грьжата за своята фамилія, тѣй сжщо и едно общество трѣбува да има грьжата за сичкити тѣзи фамили, за които е поставено; защото само то може да усѣти нуждити потребности и да уцѣпи точната негова полза, понеже е отъ сжщиятъ животъ съ другити, и гони една и сжща цѣль, съобразна съ общото положеніе, въ което то участвува.

Нуждити изнамѣриватъ потребнити, нъ само тамъ дѣто тѣ могатъ да бждатъ чувствителни. Духовніятъ който е вънъ отъ кръгѣтъ на мѣрскити нужди, като е лишень отъ неговіятъ социаленъ животъ, никогѣ не може да бжде снабденъ съ чувства такива, щото да е въ положеніе да ги уцѣпи и да са съобрази съ неговити потребности. Слѣдователно той не е въ положеніе, нито въ подобіе да бжде управителъ въ сѣко отношеніе на единъ народъ; защото той е лишень отъ тія мѣрски задлженіе подъ конто мѣрянинѣтъ е подложенъ.

(Слѣдува).

Т. Бояджійски.

БЪЛЪЖКА ВЪРХУ ЖЕЛЪЗНИТИ ОТОМАНСКИ ПЪТИЩА.

II.

Ако мислимъ отъ финансовата частъ на търговската частъ на предприятието, ще видимъ че посрещнатите мъчности не сж били по малко важни отъ другити.

Работата бѣше да направимъ една мръжа отъ желѣзни пътища въ една стѣна дѣто личувахъ сичкити условия които на сѣко друго мѣсто удѣляватъ едно таквось дѣло. Първо, пѣмаше топографически наставления чрезъ които да можимъ да са водимъ за отръжението на начертанието: предприятието са принуди да направя само карти ти си; работа дълга и трудна отъ която щеше да са освободи въ сѣка друга страна на Европа. Сетѣ пѣмаше пътища и първобитно състояние за сичкити средства за съобщение изъ вжтрѣ: нездрава хава въ нѣкои мѣста: почти въ сичкити, мъчности за настанение на индженерити, като пѣмаше прилично мѣсто за прѣбывание; противности отъ сѣки видъ които са породявахъ за тѣзи послѣднити отъ различieto на языкъ, на обичаи и на нрави; — трѣбува сичко да имамъ на умѣтъ си за да отдадемъ правда на шото са е направило до този часъ; и бихми прѣбли една точка на зрѣние твърдѣ несправедна ако би да иска ми отъ едно предприятие турено подъ сѣко отношение въ едно таквось мѣсто, редовниятъ, бързятъ и лесниятъ ходъ който слѣдува направата на единъ желѣзенъ пътъ въ западнити страна, напримеръ въ Франция и Англия.

На това трѣбува да присѣдинимъ бжротити която стана отъ разболването на директора за направата, Г. Прессель, разболване което го побрка вървѣтъ трудовети му и което липши прѣдприятието отъ услугити които имаше право да очакува отъ съдѣйствието му. Туй обстоятелство побрка нѣкакъ-си лица които бѣхъ патоварени съ тѣзи работа; нѣ това побркуване са напълно поправи.

Най-сетѣ войната направи както тука тѣй и навредѣ една причина за мъчнотии и забавения. Една частъ отъ германскити чиновници които бѣхъ са направили, са повика подъ оржале. Способни индженери които са готвехми да повиками было отъ Франция, было отъ Германия, за да ги привержимъ на прѣдприятието наможихъ, по сжщата причина, да додѣтъ въ турско, и не са оставихъ тѣй да посветатъ за направата на желѣзнити пътища талантити си и дѣятелността си; тѣ ще бжжтъ свободни само когато са склучи мирѣтъ. Поржчки за вещество които бѣхъ са направили неможяхъ да са изпълнятъ по слѣдствие на войната.

Ето кое не трѣбува да изгабамъ прѣдъ очи когато разгядами сътинити които са сполучихъ.

КАЛУГЕРСТВОТО.

(Продължение отъ брой 48.)

Самата регула Бенедикти не нищеше отъ калугерити като нужно условие да знаятъ да четжтъ и да пишжтъ — да са не говори за просешкити ордени. Тѣй са докара дѣто тогасъ съразмѣрно само малко човѣди имаше които знаяха почетнити основни на сѣко духовно образование: четение и писание. Туй врѣди съврѣменно за свещеницити, нарочно за калугерити, а и за мирянити, отъ тѣхъ (т. е. отъ калугерити) възпитани. Отъ приведенити доказателства са види, че най високити духовни, както и светски достоинственици вмѣсто подписа туряхъ знакъ (кръсть) тѣй шото у сичкити по нови языци израженieto долубаблѣженъ са зема като да значи едно съ долуподписанъ. Много отъ свѣтскити и калугери духовници, броеви за отличия, не знаяха да подпишжтъ канонити на съборити, на които присѣдствуваха. Вече на Халкидонскія съборъ съдѣха 40 владници които не знаяха ни да четжтъ ни да пишжтъ. А още по ясно бѣше това у поодирнити врѣмезъ. Въ сжщото врѣме когато у Швейцарія живяхъ много трубадури,

у Св. Галенъ, нарочно познатія Валтеръ отъ Фогелвайде. Архимандрита Конрадъ у славния мѣнастеръ Св. Галенъ не можеше да пише съ сичкити си братія. Тѣй малко знаеше и наследникътъ му Румо.

Но не бѣше само туй появление въ тѣзи епоха; много повече Карлъ Великий са оплакува въ единъ капитулеръ отъ 788 год. на калугерити, върху небрежливостята да са учатъ; а на въ единъ капитулеръ отъ 802 г. върху покритити форникационес, абоминационес етимонитас които неможжтъ да са забължжатъ съ правото си име сине орроне (безъ гнусение). — Единъ вѣкъ по подирѣ оплакуаше са Алфредъ велики, че отъ Хумберъ до Темза не са намира ни единъ свещеникъ който да разумѣва литургията на материя си языкъ или който би знаялъ да прѣведе най лекити мѣста отъ латински. А колкото са касе до клирицити между Темза и морето, тѣ сж били по прости. Сжщия образъ са показва послѣ и по другити земп. У голѣмнити и славни мѣнастери едва ли са намираше по една единичка литургия (книги).

Ако питами пакъ за нѣравственното състояние на калугерити въ най старити врѣмена, то нѣка погледнемъ на описанието което ни дава (между свѣтцити забължжване) Архиепископа отъ Туръ и други таквисъ искренни свидѣтели; сѣждѣ приказватъ тѣ най омръзнати чѣрти отъ завистъ, сладострастие, браконарушение, освѣтолюбие, лѣгане на най безсраменъ начинъ, неяситностъ и пиянство, затжпелостъ и лукавство, величие и кавгаджилжкъ, сѣбролюбие и разсипване, хайлутлукъ на сѣки начинъ, тровение, закжлняване и други безъ брой пороци. (Такъвъ бѣше Архимандрита Дагулфусъ образъ отъ характеръ на своето врѣме, славенъ по хайдуклъци, браконарушения, убийства; най послѣ го убиха въ една приятелска къща.)

На сѣки начинъ и свѣтското свещенство едва ли бѣше по добро отъ монасити. Но когато са зазорни и завсѣмна културата не можеха да избѣгнатъ съврѣшено съдѣйствиата сравнително на по малко лошия духъ на врѣмето като онѣзи. И тѣ сами често сж са плакали отъ калугерството. Има безбройни случаи, дѣто купове отъ прости калугери възбуждаха най силно движение. Тѣ разстроиваха и църковнити и свѣтскити събори, заплашвахъ надзирателити въ църквата и държавата чрѣзъ засочвания и насилия и насилваха ги съ разумопротивни крачки. « Никаква свѣтлостъ на свѣтлостята, никаква поникнала заслуга, никаква слава на чудодостойната наука не можеше — по Весенберговити бѣлжжки — да обезбѣди най отличнити главни на църквата, единъ Григорія Назиянски, Ив. Златоустъ и др. противъ неприятелскити клевети и сплетни на калугерити. » А при туй по мѣнастрити най лошавата не нѣравственностъ. Залудо сичкити издирвания, заповѣди, тѣй названи « мѣнастерски реформации. » Сѣкога и сѣждѣ слушами « опадание на възпитанието и редѣтъ » и сичкити трудове да са обноватъ тѣзи — възпитанието и редѣтъ — бѣха залудо.

Но колко малко са е глѣдало въобщо като цѣль и намѣрение на калугерството да разширочи човѣшкото знание, да, какъ туй нѣщо и не искахъ да търпатъ, вижда са отъ тука, дѣто у 12-тото и 13-тото столѣтие и самити църковни събори (въ Туръ 1163 и въ Парижъ 1209) и Папити

(Булата на Григорія IX отъ 1231) забраняваха на калугерити съ строги заповѣди « грѣшното » четение на физикални съчинения. Това нарочно за Аристотеловити съчинения. Сжщо тѣй на Латеранскія съборъ отъ 1139 забрани са на калугерити и въ медецината да са упражняватъ.

Много повече отъ колкото съ старити класици занимавахъ са калугерити да готвжтъ лжвовни извѣстия (при туй познаваме нарочно тѣжбити на царя Сигизмунда) и да бѣлжжжтъ шото имъ са допада. Много основно бѣлжжидуховнитятъ риторъ Лангски: и дѣто сж са намѣрили въ нѣкои мѣнастери нѣкои драгоцѣнни ауктори доказва, че тамъ нито сж ги познавали нито употребявали. Около 1440 е наистина намеренъ въ единъ мѣнастеръ Проперцъ (римски писателъ), нѣ гдѣ? — Въ мазата като подвала на едно винско буре!»

Ако бѣха мѣнастерити съчували отъ класичнити писатели, само стотна частъ отъ онуй, което имъ са приписва, то не би ни пропаднжлъ ни единъ единичкъ писателъ, цѣль или отчасти. (Въ 15-тото столѣтие само вепедиктинскія орденъ броеше не по малко отъ 15,107 мѣнастери.)

При описаното вътрѣшно състояние на мѣнастерското братство този институтъ можеше да бжде по прѣди сичко друго, само не мѣсто за разработване и смиряване на науката. Какъ можеха тѣ туй да бжжжтъ, когато толкосъ многострѣчно образуваха помощни нареди да са ограничи духа и за суевѣрието, когато владѣяха бѣдния простъ народъ чрѣзъ усадената му слѣпа вѣра, когато изфабрицираха мощи за моление Богу и амайлин (амюлетъ) за откупъ, когато измыслиха побожното пжтувание и онуй за оплакване множество отъ чудеса, чудесни и свѣтителски образи. — Не въ тѣзи нареди никога не са търси послѣднето и единичко прибѣжище на науката.

И. Русленски.

КОРЕСПО ДЕНЦИИ НА ТУРЦИЯ.

ЗЛАТАРИЦА 10 Януарія. Отъ условението на нашия младъ съотечественникъ Г. М. Радослова за учителъ въ селото ни отъ оново врѣме до сега истекли са сж почти мѣсяци, въ това врѣменно расстояние интригити и междуособнити распри ни селенити ни отъ день на день са усилвахъ, шото достигнахъ най послѣ до высша степенъ на яростта си, които прозведеохъ жалостни и скръбни слѣдствия.

Този нашъ младъ съотечественникъ, който са е възпиталъ въ Болградската Гимназія, въ расстояние на шестъ години, като свърши въ това врѣменно расстояние курсѣтъ на гимназическити науки, прѣвъ приличния агестатъ и пожела да си пододе за да посѣти родителити си и да са върне пакъ за да продѣлжи ученieto си въ нѣкое по-высокое европейско училище. Нѣ по желанието на нѣкои отъ нашити ревностни за наука съселени, той са прикани за да остане въ роденото си отечество поне една година учителъ за да изпълни отъ части наложената нему свята отечественна длжжностъ, т. е. за да ни нареди училището по-другояче, като отъ нѣколко години насамъ е полъ властята на учители певжжи, неспособни, съ една дума, държжж калугерска система: тѣ прѣдавахъ: Часословъ, Псалтирь и Музыка; а писмо, Аритметика несташа нито дума. — А на таква учители сѣка година плата имъ са е давало по 3,000 гр. безъ да са ползуватъ синовети ни отъ добринити на науката. Много са зарадувахми, като видѣхми, шомъ встѣпи въ училището този нашъ младъ: по развитъ въ науката момѣкъ, съвсѣмъ друго направление зе училището ни, шото и възрастнити ученици расказвахъ въ къщата на родителити си, че сегашниятъ учителъ ги училъ хыляда пжти по добръ и сега познавали (говорятъ ученицити) че имало съвсѣмъ други цѣли

на свѣта. Тѣй прочее, този нашъ младъ въспытанъ съотечественникъ прѣз драговолюно прѣдложеніето ни да ни бѣде учителъ съ плата 500 гроша повече отъ тѣзи на нашити даскалетини т. е. 3500 гроша. Но жално и скръбно наистина когато малцина са ония, които оцѣняватъ ученіето и ученити мъжи. Имахми единъ даскалъ Кленко, който учителствува 4 години и земаше печалени пари напразно по 3000 гроша годишна, разумѣва са, че въ това растояніе на учителствуваніето си придобилъ е доста приятели шарабъ кардани, и ще ли му бѣже драго да глѣда да са замѣства отъ други учителъ отъ него десетъ пѣти по способенъ и дѣятеленъ, разумѣва са, че съ своити шарабъ акрабаръ, нѣма да остави новія ни учителъ спокойно да учителствува, и ще са старае да смутява духовети на нашити селени. Каквото прѣдвидѣхми това, и за малко време начена да са перолява. Най ревностни и зарадъ него рѣшителни послѣдователи сѣ двамата наши безобразни попове: повъ Никола и повъ Иванъ, а тѣ придружени сѣ бащата на вѣхтія учителъ, присвоили нѣколкома тѣмъ подобни, и търватъ сгоденъ случай ненадежно да нападатъ на невинния нашъ учителъ и съ бой да го изгонятъ отъ училището. Поповиги, като хора свѣщенници убѣжаватъ послѣдователити си съ това, че този учителъ бѣлъ протестантинъ, защото изхвърлилъ свѣтити черковни книги, и ги заивѣстилъ съ книги нѣовѣрни, съ които ще изневърри синовети ни. О глупость свещеническа. О мисль фарисейска, сѣван водители народни: на нѣто да поощраватъ своити селени да вѣснитаватъ синовети си въ науката, а тѣ ставатъ камень притиканія на просвѣщеніето и образованіето на своити съотечественници. Като търсили доста време причина за изгонваніето на учителътѣ ни, ето намѣрватъ че учителътѣ наказалъ едно отъ тѣхнити момчета, събира са тѣзи пѣнска толпа, прѣтвормина отъ двамата наши выроглави свещеници и отъ бащата на вѣхтія учителъ, снабдени съки въ рѣжъ съ по единъ колъ и са отпратили яростно къмъ учебното ни завѣденіе съ вѣкъ и крисакъ и съ хулни думи, като говоряхъ: сега ще види този нѣвѣрникъ, какъвъ даскалъжъ ще прави. Това безумно шествіе на тѣзи пѣнска толпа, съгладана отъ нѣколко наши разумни селени, за да са спре това зло, скоро даватъ извѣстіе на Чорбаджіята ни, прѣдварятъ ги на училищнитѣ врата, дѣто са започена свирѣпа борба. Двамата попове сваятъ долу садраштити си дѣюбета и готови за бой. Чорбаджіята имъ говореше тихо че е срамота това, ненадежно единъ присѣгва и халосва чорбаджіята въ главата, учителътѣ, като вижда каква е работата, избѣгва щастливо и си дава оставката. Тѣзи пѣнска толпа усѣв да положи пакъ единъ други отъ даскалетинити, а онія които желаятъ да бѣже новія учителъ оставихъ, да са сѣдятъ чрѣзъ Общината на Търново, че какъвто край земне работата незабавно ще Ви съобща. За станалото слушеніе не влѣзвалъ въ подробностъ, то е явно, отъ боя и распрята кажео са прорѣдва.

Дѣ е сега въ таквъ критическо обстоятелство въ окръжіето ни Община, която да накажи тѣзи проклетни синове на отечеството ни, които гонятъ добрити учителя, и прииствуватъ на просвѣщеніето; нѣ най достойни за наказаніе сѣ тѣзи двама наши свещеници, защото тѣ са като квасътъ фарисейски, тѣ сѣ машината, която влѣкува и обеспокоява духовети на нашити прости селени, тѣ сѣ причината за изгонваніето на добрия нашъ съотечественникъ, прѣдъ 8 години, който първи вѣтъ отвори въ селог ни училище, за систематичното вѣснитаніе на синовети ни. Отъ тѣзи наши безумни и необуздани свещеници ина да са жалували прѣдъ нашата Търновска Община, че ако нашити жалуванія не са зематъ въ вниманіе ще са отпратили право съ писма до свѣтѣшния нашъ Български Синодъ въ Цариградъ, за да ни даде тѣкъ да излѣкуваме това зло, което владѣе отъ толкова години насамъ въ селото ни.

Почтешный редакторе! Съ въздишка изричамъ слѣдоущити думи: до кога ще слѣдуватъ тѣзи страшни безпорядки и несправилности въ отиошеніе за вѣснитаніето на ивинти синове въ тѣзи благодѣелна за челоушество наука, до кога свободно ще вграува тѣзи непреодолими неприятелѣ на просвѣщеніето: не са ли е истекла още за насъ оная епоха на челоушеското заблужденіе въ грубого и умразно нѣвѣжество.

Тука ще натегна малко на Търновската община, и да ма извини, защото, азъ като селеникъ, може быти да немога да викина зрѣло въ тѣзи точка на зрѣніето, или още времето за таквъо начродно прѣдпріятіе да не е дошло; нѣ по моето мнѣніе, времето намъ на нищо неприяетствува, стига само да са прѣпріеме и да са слѣдова постоянно и дѣятелно. Тя като държи първо мѣсто между другити общини въ търновското окръжіе, прилича й часъ по напредъ да земни коринлото на народното наше просвѣщеніе по примѣра на другити общини изъ отечеството ни; каквото Желѣзенската, Тулчанската, Свищовската и проч. На да стане единъ учителски съборъ отъ учителити въ Търновското окръжіе, кога да е по-спомогнатъ отъ честната община и отъ читалищнитѣ членове въ този градъ за да а направи обща программа за сичкити села въ това окръжіе, и да са настаняватъ по селата учителя способни и дѣятелни; и тогава сѣмъ увѣренъ че таквизи смущенія нѣма да са случиватъ по селата и селити. Скрѣбно наистина, че оста голѣми села дѣто сѣ въ състояніе да си поддържатъ учителъ способенъ за 5—6000 гроша, а тѣ напрогнѣт и училще нѣматъ.

Каквото нашето село напредъ. Отъ 400 къщя, чисти Българи, въ училището ни има зямно време до 200 и повече ученици за двама учителя; а то сега споредъ това неправедно и криво смущеніе, можатъ селенити и да го затворатъ споредъ частни каприци. Този порядокъ на селскити училища са очакува отъ съдѣствіето и прѣпрѣманіето на нашити малко много учени мъжи, тѣзи длѣжностъ тѣмъ са стои да извършатъ защото тѣ сѣ ревностни дѣйци за народното наше просвѣщеніе. Истина, че това е дѣло трудно, нѣ необходимо нужино за образованіето и просвѣщеніето на народната наша маса. И друго, ако читалищнитѣ общества желаятъ да принесжтъ споредъ назначената си цѣль достъпни плодове на отечеството си, трѣбува, колкото таква общества има въ Търновското окръжіе да си иматъ едно централно отъ което сички други да зависятъ и съ една цѣль да работятъ.

Сѣко читалище да е длѣжно да вноса една часть отъ капитала си въ централното главно читалище, щото кѣто стане единъ доста добръ капиталъ да са спомога за издаваніето на различни учебни и полезни за прочитаніе книжки, тѣж щото да са раздаватъ съ една умѣрена цѣна въ окръжіето по селата на ученицити.

Учителскія съборъ да става редовно еѣка година въ прилично едно време за да са прави пригледъ за усѣхъ на училищата и за редовното прѣпоаваніе спордъ начертаната програма.

А пакъ читалищата ще спомогатъ съ капиталити си за обогатяваніето на народната наша книжница, може да поддържатъ даже и едно Периодическо Списаніе. И читалищата ще улеснятъ тѣж размножаваніето на народнитѣ наши журнали. Това е моето слабо мнѣніе, Г-не Редакторе, върху правия пътъ, който извожда единъ народъ къмъ цивилизацията. (Единъ отъ селенити.)

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКИ ДЕПЕШИ.

Френски новини. Бордо 1 Февруарія. Ена прокламация отъ Г. Гамбета отъ вчера казва върху прѣмиріето сключено на Версайль, че етъ Франция зависла да помѣгне смѣтаніята на Пруссія която смѣта върху прѣмиріето за да отнѣме и развали френскити войски и която са надѣва че събраіето събрано въ сегашнитѣ обстоятелства ще иска скоро да прѣтърпи единъ сраменъ миръ. Г. Гамбета прятуря: Нѣй правимъ отъ този периодъ на прѣмиріе едно училище за изученіе на младити наши войски; нѣй приготвямъ повече отъ еѣкоги устройството на защитата и войната: нѣй отварямъ една народна републиканска камара която иска единъ миръ който да осигорява честта, чинътъ и цѣлостта на страната. Декрети са издадохъ които свикватъ избирателити за 8 февруарія и които исклучватъ да бѣдѣтъ избрани въ събраіето сѣко лице което е прѣмало отъ 2-й декември 1851 до 4 септ. 1870 служити на министъръ, сенаторъ, държавенъ свѣтѣникъ, префекторъ или офіциално кандидатство и членовети на фамилитѣ които сѣ царували въ Франция отъ 1789. Г. Жуль Симонъ и Г. Лавертужонъ пристигнахъ. Пруски новини. Версайль 30 януарія. Императора до императрицата. Прѣдаваніето на сичкити крѣпости на Парижъ стана днѣсъ безъ иша-

ква упоритость или безреда. Виждамъ отъ нашити батеріи пруската знамя върху твърдината на Исси. Днѣсъ снѣгъ и размразъ. Дописникътъ на Таймъ съ отъ Берлинъ казва че Г. Бисмаркъ съобщилъ на Г. Жуль Фавра слѣдѣущитѣ условия за миръ: отнѣжъ ваніето на Алзасъ и Арденъ съ Белфоръ и Мецъ; едно обезвреденіе отъ 10 милиона франки; отетжаніето на Пондшери и на 20 военни кораби. Г. Жуль Фавръ проводи тѣзи условия на народното събраіе.

Версайль 1 февруарія. Генералъ Мантьофель извѣства че трофеити на 14-то отдѣленіе въбитити отъ 29, близо до Шапфоа и Сомбауръ, были 10 тона, 7 митральози, 2 генерала, 46 офицера и почти 4,000 роби. Седмата бригада привзѣ, на 38, селото Фрозмъ съ твърдъ малки загуби и отнѣ двѣ знами. Като отивала къмъ Понталіе, тѣ намѣрила пѣтятъ покриты съ орѣжи. Сѣко излѣзваніе върху френската земя е затворено на френската войска която е тамо.

Берлинъ 1. Ишягъ отъ Бернъ отъ днѣсъ: Общія съвѣтъ са извѣсти че войската на Бурбаки, около 80,000 души, влѣзе днѣсъ въ швейцарската земя. Френцити ще са расхвърлятъ въ кантонити.

Лондра 29. Журналъ Обсерверъ казва че вѣроятіо е че конференціята ще са отложи пакъ по причина на прѣдаваніето на Парижъ. Страхуватъ са за излѣкуваніето на Бурбаки който са опиталъ да са убіе слѣдъ несполуката си при Белфоръ.

Лондра 30. Таймъ съ отъ тѣзи сутрина обнародва една телеграма отъ Цариградъ отъ 28 която казва че В. Порта постоиствува щото да са възетаноги въ конференціята отъ господарскити си права върху Дарданелити и Босфора.

Смирна 29. Тѣзи сутрина прѣградата при Мелесъ падна отъ поролтъ; една голѣма часть отъ градътъ са наводни; мостътъ на жѣлзпѣитъ айденски пъкъ са срути съ 45 вагона и направи 4 жертви; числото на жертвити въ Смирна не са знае още.

Лондра 1. Конференціята са отложи за вѣпеткъ. Султана честитилъ на царъ Гіаома прослашеніето на имперіята.

Марсиля 3. Ако и да стана прѣмиріе, войната слѣдува въ истокъ безъ да сѣ са прѣлизвѣстили френскити войски. Дижонъ са занима пакъ отъ Прусцити. 85 хилен души които избѣгнахъ отъ Прусцити, които ги обвивахъ, влѣзохъ въ швейцарската земя съ орѣжіята и артилеріята си. Една друга часть отъ войската на истокъ са дръшна къмъ Лионъ. Франция е болѣзненно тиха. Парижъ са снабди съ храна. Генералъ Бурбаки умрѣ отъ слѣдствіята на своето посѣгнуваніе да са убіе.

СЪБАКВИ НЕЩА И НОВИНИ.

— Научявани са че за прѣдставителѣ въ общія съборъ сѣ избрали отъ синастренската епархія: ГГ. Димитраки бей и Сава Добролюдинъ; а отъ плодникската, ГГ. Георги Груевъ и Марко Балбановъ. Тѣзи отбори сѣ отъ най честити и тѣ правятъ голѣма честь са избирателити нѣмъ.

— По царска заповѣдь, Неджибъ ефенди, членъ отъ държавнитѣ съвѣтъ са наименова Каза-аскеръ на Румели.

— Ози дѣнь, въ четвъртъкъ, Великіягъ Визиръ, турскити министри, и повечето отъ посланищити пристѣтвуваха на едно угощеніе което са даде отъ прускія посланикъ.

— Отъ нѣколко време прави са въ терсаната една голѣма жѣлзна фрегата която ще са влѣоржи съ 36 тона отъ голѣмъ размѣръ.

— ГГ. Димитраки бей и Сава Добролюдинъ пристигнахъ вчера въ градътъ ни.

Умоляватъ са тѣзи отъ нашити спомоществователѣ които не сѣ ни видѣли още стойността на вѣтнитити да събѣратъ да ни испраятъ тѣзи стойности защото на този часъ са нуждаимъ отъ пари повече отъ еѣкоги. Осѣвѣтъ срамота и грѣхота е да са държатъ толкосъ време парити на единъ вѣстникаринъ, най много когато сички знаимъ че званіето на българското вѣстникарство е неблагодарно още и че българскити вѣстникари не располагатъ съ голѣми капиталѣ. По тѣзи причина нѣй молимъ тѣзи наши спомоществователѣ, като добри патриоти, да отговарятъ по скоро на молбата ни.

ЛИТОГРАФИЯ на Игнатія К. Цѣлѣва. Балъ-Капанъ, № 33. Събакви литографически работи на разни языци съ умѣрена цѣна. Работа чиста